БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫЫЛАР!

1925 чылда үндезилеттингеН

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

1972 ЧЫЛ. ИЮЛЬ 11 ВТОРНИК. № 161 (8929).

Өртээ 2 көп

АЖААП АЛЫЫШКЫН ЧООКШУЛ

Бо чай изиг болганы-биле чер болганда тараа дыка шалыпкын быжып турар. Мурнуу талакы районнарда тараа культураларын массалыы-биле ажаап ап турар.

ССРЭ-ниң Төп Статистика эргелелиниң дыңнатканы-биле алырга, июль эгезинге чедир бүгү комбайннарның 74 хуузун азы 476652 комбайннарны белеп техниканың шугумунда тургускан. Ол дээрге эрткен чылдың ол-ла үезинде турганындан дыка хөй боон турары ол-дур. Азербайджанның, Латвияның, Киргизияның, Армения-ның, Эстонияның ажыл-агыйлары «хову корабльдерин» эрткен чылдың бо үезинден эвээштн белеткеп алган. Латвияның колхозтарында болгаш совхозтарында бүгү комбайннарның 57 хуузун белеткээн.

Ажыл-агыйлар июль эгезинге чедир 233501 жаткаларны белеткээн. Ол болза бар машиналарның 71 хуузу-дур. Эрткен чартык айда оларга 78,4 муң жаткалар баа немешкен. Украинаның, Молдавияның, Литваның ажыл-агыйларында ындыг машиналарны эн-не хөйү белеткээн, а Узбекистанда болгаш Казахстанда бо талазы-биле ажыл эрткен чылдыындан хожудап турар.

Чүүк автомобильдерин база белеткеп, оларны сөптеп турар. Ба[illegible] машиналарның 68 хуузу, аз[illegible] машиналары тараа сөөрт[illegible] белеп. Эстонияның болга[illegible] ажыл-агыйларында белеп м[illegible] йы-даа черден хөй болуп г[illegible]

Ол ышкаш чурттуң колхо[illegible] совхозтары кукуруза, силос, [illegible] фель, хөвең ажаап алыр [illegible] баш удур эрткен чылдан х[illegible] турар. Сөптелге мастерска[illegible] бүрүзү үнелиг: ажаап ал[illegible] шулап келген.

(СЭТА[illegible]

ЧААРТЫКЧЫЛАР, ЧОГААДЫКЧЫЛАР

Тоску беш чылда ниитилел бүдүрүлгезинің ажыктыг чоруун бедидериниң оруктарын демдеглевишаан, СЭКП-ниң XXIV съездизи бистің чуртувуска чаартыкчыларның болгаш чогаадыкчыларның шимчээшкинин улам калбартырын бүдүрүлге хогжүлдезинің, техниктиг дешпилгенің чугула чүүлү болур деп айыткан. Техниктиг чогаадылганың хөрээнге калбак массаларны — ажылчыннарны, техниктерни, инженерлерни хаара тудары үениң негелдези болур.

Бистің республикавыстың чогаадыкчылары болгаш чаартыкчылары тоску беш чылдың баштайгы хүнпериниң эгелээш, бүдүрүлге курлавырларын дилеп тывар, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер, материалдыг болгаш кижи күжүнүң курлавырларын эң ажыктыг ажыглаар дээш калбарган бүгү улустуң чарыжынга киржип, багай эвес көргүүлерлиг ажылдан турар.

Чүгле эрткен 1971 чылда республиканың чаартыкчылары 902 чогаадыкчы болгаш чаартыкчы саналды бүдүрүлгеге шинчээткеннер. Оон ниитизи-биле 1 миллион 233 муң ажыг рубльдиг камналгазы чедип алдынган.

Чаартылга болгаш чогаадылга хөрээн тодаргай организастаан черлерде күрүне планы болгаш ССРЭ-ниң тургустунганындан бээр 50 чыл болуп оюнга алдар кылдыр алган социалистиг хүлээлгелер эки күүсеттинин турар. Ак-Довурактың даг-дүгү бүдүрер комбинады республикада мурнакчы бүдүрүлгелерниң бирээзи. Ол планныг онаалдаларын ай, квартал аайы-биле доктаамал ажыр күүседип турар. Бо бүдүрүлгениң эки түңнелдерни болгаш бүдүрүлгениң деңдески ажылдаар чоруун чедип ап турарының бир чажыды болза, чогаадыкчылар болгаш чаартыкчылар-биле ажылды күштелдиргенинде, бүдүрүлге чорудулгазын экижидеринге ажылчыннарны калбаа-биле киириштирип турарында болур.

Комбинаттың инженерлери Ленин орденниң эдилекчизи Г. Мананков, А. Курлянов олар коллективте техниктиг дешпилге дээш демиселдің ёзулуг организаторларынга санадып турарлар. Олар өске инженер-техниктиг ажылдакчылар, бригадирлер, мастерлер, цех начальниктери болгаш мурнакчы ажылчыннар-биле сүмележип тургаш, даг-дүгүнүң эки шынарлыг сорттарын арыглап алырының ажыктыг хемчеглерин баш удур планнап турарлар. Ынчалгаш даг-дүгү арыглаар фабриканың ажылын сокатпайн, бүдүрүлге чорудулгазын чаартыр, солуур түүлдерин дерип, тургузуп турары бүдүрүп турар продукциялың хемчээлин көвүдедип шынарын экижидер арганы берип турар. Ак-Довурактың ажылчыннары ниитизи-биле эрткен беш айларның дургузунда 217 муң ажыг рубльдиг чогаадыкчы ажылдарын боттандырганнар.

Чаартылга болгаш чогаадылга ниитилелиниң чөвүлелдери техниктиг дешпилгени калбаа-биле пропагандалап, аңаа калбак массаларны киириштирер болза, чүгле инженер-техниктиг ажылдакчылар эвес, а бодүүн ажылчыннар хөй түүлдерин кылып болурлар. База-ла Ак-Довурактан чижек. Ол комбинаттың слесарьлары О. Шелковенко, М. Смирнов олар эрткен беш чылда 70 хире чаартыкчы саналды бүдүрүлгеге шинчээткеннер. Чүгле эш М. Смирновтуң киргген саналдары миллион ажыг рубльдиг камналганың бергеп.

Бир эвес ажылчыннарның болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларның профессионал мергежилин доктаамал бедидип, оларның бедик бүдүрүкчүлүг ажылдазарына таарымчалыг байдалдарны тургузар болза, ажылчы чоннарның чогаадыкчы идепкейн кайы хире улуг үүлени чогаадып, бүдүрүп болурун үстүнде чижектер тодаргай бадыткап турар.

ССРЭ-ниң профэвилелдериниң XV съездизинге СЭКП ТК-ның Чиңгине секретары эш Л. И. Брежневтиң чугаалааны болза:

«АМГЫ БЕШ ЧЫЛ ПЛАНЫН БИСТЕР ШУНТУВУС ДҮҮН АЖЫЛДАП ТУРГАНЫВЫСТАН БӨГҮН БОЛГАШ ДААРТА УЛАМ ЭКИ АЖЫЛДААР УЖУРЛУГ БИС ДЭЭРЗИН БАРЫМДААЛАП ТУРГУСКАН. БО БОЛЗА, БЕШ ЧЫЛ ПЛАНЫН ЧЕДИИШКИННИГ КҮҮСЕДИРИНИҢ ЭРГЕЖОК ЧУГУЛА НЕГЕЛДЕЗИ ДЕП ЧҮВЕНИ АЖЫЛЫ-БИЛЕ ЧУГААЛААР АПААР БИС. ЫНЧАНГАШ АЖЫЛДЫҢ ЧОГААДЫКЧЫ СТИЛИНЧЕ БОТТАРЫВЫСТЫ ХАНДЫКШЫДАРЫВЫС ЭРГЕЖОК ЧУГУЛА».

Партия болгаш чазактың бо айтыышкынып амыдыралга боттандырар дээш тус-тус ажыл-агыйларның, бүдүрүлге коллективтериниң удуртукчулары, партия болгаш хөй-ниитиг организациялары ажылчы чоннарның чогаадыкчы ёзу-биле ажылдаарынга таарымчалыг байдалдарны тургузуп, маңаа көрүнген акша-хөреңгилерни долузу-биле ажыглаарын хандырар хүлээлгелиглер. Чогаадылга болгаш чаартылга хөрээнге күрүне чыл бүрүде акша-хөреңгини хөйнү үндүрүп турар. Эрткен чылын республикага бо сорулгага 89,3 муң рубльди чарыгдаары көрүнген турган, оон чүгле 62,2 муң рубль ажыглаттынганын четпес деп саналр херек.

Бистің республикавыстың экономиказы хөй адырлыг. Чогаадылга болгаш чаартылга айтырыын тус-тус адырларга хамаарыштыр анализтеп көөр болза, көдээ ажыл-агый бүдүрүлгелеринде, «Сельхозтехника» каттыжыышкынында, чоннуң амыдырал хандырылгазында ажылдап турар коллективтерде бо ажыл куду деңнелде тургустунган. Эрткен чылын республиканың бүгү совхозтарындан чогаадылга хөрээнге чүгле 46 кижиниң киришкени маңаа тодаргай чижек болур.

А ынчаарга республиканың көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезин улам хогжүдер, аңаа эртем, техниканың чаа чедиишкиннерин нептередир, ооң бүдүрүлге чорудулгазын сайыраңгайдар талазы-биле чогаадыр, чаартыр ажылдар эвээш эвес. Чижээлээрге, эки шынарлыг мал чемнерин белеткээри, эътке дужаар малдың чылдың кайы-даа үезинде семиртилгезин организастаары, укааажыдылганы экижидери дээш оон-даа өске айтырыгларны шиитпирлээринче көдээниң ажыл-ишчилериниң чогаадыкчы инициативазын мобилизастаар херек. Сөөлгү чылдарда мал чеминиң белеткелинде будук-бүрүнү белеткээри, сенаж салыры, сигенни салгынадын кургадыры дээн ышкаш дешпилгелиг аргаларны республиканың «Саян», «Улуг-Хая» совхозтары, Дуржулга станциязы дээн ышкаш мурнакчы ажыл-агыйлары калбаа-биле ажыглап турар апарган. Ол мурнакчы дуржулганы бүгү ажыл-агыйларга ажыглаан турарын чедип алыры чугула.

Республиканың чогаадыкчыларының болгаш чаартыкчыларының мурнунда улуг сорулга салдынган. Олар беш чылдың күрүне планының күүселдезинге киириштир 3,8 млн. рубльдиг чогаадылга болгаш чаартылга ажылдарын кылыр хүлээлгелиглер.

СЭКП ОБКОМУНДАН, ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУНДАН БОЛГАШ ТЫВА АССР-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНДЕН

СЭКП Тыва обкому, Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиуму болгаш Министрлер Чөвүлели СЭКП обкомунуң секретары К. С. Шойгунуң адазы Күжүгет Маевич Серээнин мөчээни-биле хөлбаштыр эш Шойгуга болгаш оон төрелдерине ханы кажыдалын илередип тур.

СЭКП ОБКОМУ

ТЫВА АССР-НИҢ ДЭЭДИ СОВЕДИНИҢ ПРЕЗИДИУМУ

ТЫВА АССР-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИ

Сарыг-Сепке байырлал

Эрткен субботада Каа-Хем районнуң төвүнге көдээ ажыл-агыйының, албан, организация болгаш бүдүрүлге черлериниң мурнакчылары чыглып келген. Район наадымын СЭКП райкомунуң ийиги секретары Ш. Х. Серээдар байырлалдыы-биле ажыткан.

Районнуң колхозтарының болгаш совхозтарының бирги чартык чылда малдан алыр продуктуларны көвүдедир база малдың баш санын өстүрер талазы-биле чедип алган чедиишкиннериниң дугайында митингиге илеткелди көдээ ажыл-агый эргелелиниң начальниги З. Е. Шин кылган.

Мал чеминиң белеткелдериниң талазы-биле республикага социалистиг чаршытын бо чылгы эгелекчилериниң бирээзи «Тиилелге» колхозтуң ажылышчилериниң мурнундан ында партия организациязының секретары Н. Д. Монгуш районнаадымының киржикчилеринге байыр чедирип, санал берген. «Бурунгаар» совхозтуң мурнакчы хойжузу О. Анчы, Бүрен-Аксы көдээ Советтиң даргазы Л. Т. Ильченко олар база аная чүве чугаалаан.

Чаржып турары Таңды райондан Таңды райкүүскомунуң даргазының оралакчызы эш С. Монгуш каа-хемчилерниң чартык чылда чедип алган чедиишкиннеринге үреткин хаңзындан изиг байырны чедирип, ССРЭ-ниң тургустунганындан бээр 50 чыл болур оюнга уткуштур ийиги чартык чылда оон-даа улуг чедиишкиннерлиг болурун күүзээн.

Юбилейлиг чылдың бирги чартыында көдээ ажыл-агый продуктуларын бүдүрер болгаш күрүнеге садар талазы-биле ажыл-агыйларның аразынга калбарган социалистиг чаршытың тиилекчизи «Бурунгаар» совхоз болган. Ол совхозтуң төлөөлекчилеринге партия райкомунуң болгаш райкүүскомнуң ажыл-агыйлар аразынга шилчиир Кызыл тугун Ш. Х. Серээдар байырлалдыы-биле тывыскан.

Наадымга районнуң албан организация, бүдүрүлге черлериниң төлөөлекчилери база киришкен болгаш оларның аразында бирги чартык чылдың планныг онаалдазын күүседир талазы-биле бирги черни алган районнуң орук-тудуг участогунга база көдээ Советтерден—Бүрен-Акёы көдээ Советке тус-тузунда шилчиир Кызыл туктарны тывыскылаан.

Район наадымынга киржир эргени чедип алган болгаш чартык чылда бедик көргүзүүлери-биле Төрээн чуртун өөрткен 55 мурнакчыны СЭКП райкомунуң болгаш райкүүскомнун Хүндүлүг бижиктери-биле болгаш өртектиг белектер-биле шаннаан.

Байырлыг хурал доостуру билек наадымның киржикчилеринге «Совет Тыва» совхозтун, районнуң культура бажынының бот-тывынгыр уран чүүл коллективинин киржикчилери концерт көргүскен.

Ол хүн Сарыг-Сепке байырлал кежээ орайга чедир үргүлчүлээн. Спортчу маргылдаалар наадымның кол черин эзлеп, чурттакчыларның болгаш район төвүнүн аалчыларының ёзулуг дыштанылгазы болу берген. Бир-ле дугаарында волейболга районнуң тос командазы күжүн шенешкен. Дараазында 32 могенин хүрежи көрүкчүлернин сонуургалын болдурган. 800 метрге аныяктарның чарыжы солун болуп эрткен. Борта чүгле спортчулар эвес, а өске кижилерни база хаара тудар сорулга-биле массалыг оюннарны база организастаан. Ылаңгыя баг кагарынга эн-не хөй кижини хаара туткан.

Каа-Хем районнуң ажылчы чоннары боттарының бирги чартык чылда чедип алган чедиишкиннерин түңнеп, байырлап эрттирген. Бо район наадымы мурнундагы чылдардан алаан онзагай болгаш массалыг болган.

Бистің корр.

ЧУРУКТА: Таңды райкүүскомнуң даргазы Г. А. Заркевич «Революцияның чалбыыжы» колхозтуң даргазы Ю. А. Чихачевка СЭКП Таңды райкомунуң болгаш райкүүскомнуң шилчиир Кызыл тугун тыпсыл тур.

С. ФЕОКТИСТОВТУҢ фотозу.

Мурнакчыларның район наадымы

Эрткен субботада Бай-Хаак суурга ССРЭ-ниң тургустунганының 50 чылынга тураскаткан бүдүрүлгениң мурнакчыларының район наадымы болгаш «Дең эргелериниң чаңгыс өг-бүлезинде» деп темалыг ыры болгаш танцының байырлалы болуп эрткен. Суурнуң төп стадионунда Ногаан театрга наадымга тураскаткан байырлыг хурал болган. Хуралды СЭКП Таңды райкомунуң секретары Н. Б. Тыртык-Кара ажыткан. «Бирги чартык чылдың түңнелдери болгаш тоску беш чылдың ийиги чылының планныг онаалгаларын хуусаа бетинде күүседир талазы-биле көдээ ажыл-агый ажылдакчыларының сорулгаларының дугайында» илеткелди райкүүском даргазы Г. А. Заркевич кылган.

Байырлыг хуралга күрүнеге көдээ ажыл-агый продуктуларын садар талазы-биле бедик көргүзүүлерни чедип алганы дээш «Революцияның чалбыыжы» колхозка СЭКП райкомунуң болгаш райкүүскомнуң шилчиир Кызыл тугун тывыскан.

Аңаа районнуң көдээ ажыл-агыйының бүгү ажыл-ишчилеринге кыйгырыгны хүлээп алган.

БЕЛЕТКЕЛ ЭКИ

Сиген белеткеп ғлырының эрткен чылгы четпестерин катаптавас дээш «УТКА 25 чылы» совхозтуң Ак-Туруг садбыры бо чылгы сиген кезилдезинге уткуштур машина-техниканы септеп, боттуг хемчеглерни алган.

«ДТ-20» маркалыг 4 тракторну болгаш сиген кестирер 4 машинаны бүрүн септеп белеткээн. Сиген бөлер үш дырбааш, 3 подборщик болгаш сараат салыр 1 машина ажаап алышкынга белен. Салбырның механиги Дугур Хуна машина техниканы кезилдеге уткуштур четчелеп, септээр талазы-биле ажылды эки организастаан. Салбыр сигенге ажылдаар механизаторларны бүрүн четчелээн.

Бо ажыл-агый чылында салбыр ниитинин малынга 1118 тонна сиген белеткеп алыр планныг. Оон иштинден хойжу 2 бригада-биле инек бригадазы 330 тонна сиген белеткээр.

Ак-туругжулар сиген кезилдезинче ам кириптер.

К. КОМБУ.

ГРАФИК МУРНАВЫШАА

Республиканың кол-кол тудугларының чаны-биле эрт чыткаш, агаарже согунналып үне берген автокраннарны эскерип, олар бажыңнарның дөрт-беш каттарынче янзы-бүрү тудуг материалдарын, дериглерин дажып турарын бо-ла көөр бис. Суг дамчыдар улуг хоолайлар салыр хаң траншеяларны казып, ооң довураан машинаны үүдүрүп турар экскаваторларның шалыпкын ажылдап турарын магадаар бис. Чаа тудугларның фундаментизин салыр-биле белеткеп каан черниң довураан тарадып, дескилер турар бульдозерлер, скреперлер ажылдың бүдүрүкчүлүүн кайы хире бедидип турарын кижи магадаар. Бо бүгү кайгамчың техника-биле тудугларны хандырып турар организация — Красноярскиниң «Тудуг механизация» трезиниң Кызылда № 1 механизация эргелели болур.

Механизация эргелелиниң бүгү участоктары эрткен ква[illegible] талда планныг даалгаларын күүседир дээш, неделядан неделяже, айдан айже деңдески ажылдап келгениниң түңнелинде квартал планын хуусаа бетинде күүсеткен. Механизатор[illegible] лар чылдың бирги кварталында база эки түңнелдерлиг бо[illegible] ган. Ынчангаш чартык чыл планын эргелелдиң коллектив[illegible] он сес хонук бурунгаар күүседипкен. Ол дээрге план ёзуга[illegible] механизастаар бүгү ажылдарны 795 муң рубльге кылыр тур[illegible] гаш, ону 876 муң рубльге чедирген, азы планын 110,2 хуу[illegible] күүсеткени ол. Ооң иштинде тудуг-монтаж ажылдарының[illegible] планының күүселдези 111,8 хуу болган. Күш-ажылдың бү[illegible] дүрүкчүлүү бир кижиге онааштыр планда көрдүнгениниң[illegible] хуу өскен. Чартык чыл дургузунда кирген орулга планда[illegible] ажыр 5000 муң ажыг рубль болган.

Бо дээрге дүүнгүзүнден бөгүн, даарта бөгүнгүзүнден арты[illegible] эки ажылдаар дээн принципти амыдыралга боттандырып т[illegible] рарының херечизи-дир.

Ажылды эвээш чарыгдал-биле кылгаш, ооң хөй про[illegible] дукция бүдүрери дээрге бүдүрүлгениң экономиктиг көргүзү[illegible] лериниң үндезини болгай. Июнь айда коллектив планы[illegible] ажыр күүсеткениниң ачызында июль айның үлүүнге 81 му[illegible] рубль киирген. Ону бадыткаар саннарның база бир кол кө[illegible] гүзүү—күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү ажыл төлевиринден үр[illegible] гүлчү мурнап турарында болур. Эргелелдиң күүсеткен бүг[illegible] тудуг-монтаж ажылында күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү бі[illegible] ажылдакчының шалыңынга онааштыр[illegible]нзэргелелиниң ийи[illegible] өскен.

Эргелелдиң участоктарындан эң [illegible] краннар участогу чедип алган, ол [illegible] хуу күүсеткен. Механизация эргеле[illegible] тогу оон база дудаи чок ажылдаан[illegible]

Механизация эргелелинин башта[illegible] профэвилел организациялары коллекти[illegible] лүг ажылдаарын чедип ап, күш-ажыл[illegible] ле көөру дээш демисежип турар.

Бо юбилейлиг чылда алган хүлээлг[illegible]рин чеди[illegible] күүседир дээш олар шудургу ажылдап [illegible]ар.

О. К[illegible]

КЫРГЫЛДА ДООЗУЛ

Тес-Хем районнуң «Чодураа» колхозунуң Серен Шимитке удурткан № 3 хойжу бригаданың хойжулары июньнуң эгезинде Куранның көктүг-шыктыг чайлагларынче көжүп келгеш, хөй кыргыллазын организастыг эгелээн. Кыргылда үезинде чаъс-боранныг хүннер турза-даа ону 12 ажыл хүнүнде дооскан.

3515 баш хойну кыргаан, оон 9603 кг дүктү кыргын алган. Ниитизи-биле бир хойга 2732 грамм дү[illegible] турар. Хойжулар [illegible] бир хойдан 3,1 кг, [illegible] мит 2,9 кг дүктү [illegible] көргүзүүлерлиг бол[illegible]

Кыргыкчылардан [illegible] Бады, С. Долзат, [illegible] Д. Доозаймаа, С[illegible] кызымак ажылдаан.

Малчыннар ам хураг[illegible] гылдазынче кирерин [illegible] пирлээн.

[illegible]ЧИН.

Белеген бо хүннерде

- *АЖЫК-ДУЗАЛЫГ ДУГУРЖУЛГА*
- *КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫЙ ПРОДУКЦИЯЗЫНЫҢ КӨРҮЛДЕЗИ*
- *ТАЙБЫҢНЫҢ, КАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛГАНЫҢ УЖУРАЖЫЫШКЫНЫ*

О. ВИНЦЕР К. ВАЛЬДХАЙМ-БИЛЕ УЖУРАШКАН

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Герман Демократтыг Республиканың даштыкы херектер министри О. Винцер Женевага чорааш, Каттышкан Нациялар Организациязының Чиңгине секретары К. Вальдхайм-биле ужурашкан.

О. Винцер Женевадан ужудуп чоруптар мурнунда Каттышкан Нациялар Организациязының кежигүнүнге Герман Демократтыг Республиканы болгаш Германияның Федеративтиг Республиказын дүрген хүлээп алыр чорук улуг ужур-дузалыг болбушаан, КНО-нуң болгаш ооң тус-тус албан черлериниң ажылының ажык-дузалыг болур чоруун күштелдирер ийик деп чүвени ол ужуражыышкын база катап көргүскен [illegible] таарын чугаалаан.

Герман Демо[illegible]тыг Республика делегейге[illegible]ды ажылдажылганы ка[illegible]тырының болгаш тайбыңны[illegible] улам жыглаарының хе[illegible]нуң салыышкынын[illegible]ге белен деп, О. Ы[illegible] дегдээн. Ол ынзаг[illegible]зын КНО-га кызы[illegible] улам күштелдир[illegible]рар апаар.

УЛУГ САЛЫЫШКЫН

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). «Медицина эртемнериниң болгаш кадык камгалалының талазы-биле чоокта чаа Москвага ат салган америк-совет дугуржулга кижи төрелгетениң аарыгларга удур демиселинге дыка улуг салыышкын болган» деп, америк медицина каттыжыышкынының президентизи Карл Коффман Нью-Йоркка болган парлалга конференциязынга чугаалаан, «Кадык камгалал талазы-биле америк болгаш совет специалистериниң аразынга дуржулга солчуушкуну кайы-кайызынга-даа ажыкдузалыг болурунга идегеп турар мен» деп, президент чугаалаан.

КОНФЕРЕНЦИЯ ДООЗУЛГАН

БАНГИ. (СЭТА). Чад хөл девискээриниң айтырыгларының талазы-биле комиссия кежигүннери күрүнелериниң баштыңнарының конференциязы форт-Ламиге боон эрткен.

Дөрт чурттуң президентилери — Амаду Ахиджо (Камерун), Якубу Гвон (Нигерия), Амани Диори (Нигер) болгаш Франсуа Томбалбай (Чад) Чад шынаазының девискээриниң экономиказын хогжүдериниң айтырыгларын ийи хүн дургузунда чугаалашкан.

Комиссияның шугуму-биле Чад хөл девискээрин хогжүдериниң каттышкан фондузун тургузарының болгаш мал ажылының база зът айтырыгларының, көдээ ажыл-агый продукциязының айтырыгларының талазы-биле ийи тускай организацияларны тургузар дугайында конференцияның киржикчилери шиитпирлээнин түңнел дыңнадыгда айтып турар. Комиссия кежигүнү чурттарның баштыңнары дөрт күрүнелериниң орук четкилерин хогжүдер болгаш теледамчыдылгалар дугайында программаны база бадылаан.

Чад хөл девискээриниң комиссиязының кежигүннери күрүнелериниң дараазында конференциязы келир чылдың эгезинде Камерунга болур.

«АГРА—72» ДЕП ДЕЛГЕЛГЕ

БЕРЛИН. СЭТА-ның корр. В. Бондаренконуң дамчытканы:

Көдээ ажыл-агый талазы-биле чылдың болур «Агра» дээр делгелге — Лейпциг чоогунда «погаан университетти» Герман Демократтыг Республиканың бүгү булуңнарындан болгаш даштыкыдан-даа келген чартык миллион хире кижи көрген. Ол делгелгениң ажылының доозулганынга холбашкан байырлыг хуралга Германияның Социалистиг чаңгыс аай партиязының Төп Комитединиң Политбюро кежигүнүнге кандидат, ГДР-ниң көдээ болгаш ыяш ажыл-агыйының министри Г. Эвальд көдээ ажыл-агый продукциязын бүдүрүп үндүрериниге эң эки түңнелдерни чедип алган 24 коллективтерге күрүне шаңналдарын тывыскан.

ГДР-ниң кооперасчы-тараачыннарының съездизи-биле капсырлаштыр болган ол «Агра-72» дээр делгелге көдээ ажыл-агыйның мурнакчы чедиишкиннерин нептередиринге улуг ужур-дузалыг болган. Делгелгениң 90 павильонларынга болгаш шөлдериниге көргүзүлгеннерни [illegible] көдээ ишчилерни[illegible] жүт дээш, көдээ[illegible] продукциязын бүдүрүп[illegible]рерин үлетпүрге [illegible] дээш демиселиниң [illegible] чак көргүзүү болга[illegible] листиг экономиктиг [illegible] тырылга шугуму-бил[illegible] болгаш ыяш ажыл-а[illegible] база аъш-чем үлетпүрү[illegible] лазы-биле Экономиктиг Дуг[illegible] лажылга Чөвүлелиниң кеж[illegible] гүннери күрүнелериниң кады[illegible] ажылдажылганын тускай дел[illegible] геп көргүскен.

Чаа чазактың составы

ТОКИО. Японияның Какуэй Танака баштаан чаа Министрлер Кабинединиң составын чарлаан. Даштыкы херектер министри—Масаюси Охира, даштыкы садыг болгаш үлетпүр министри — Ясухиро Накасона, сан министри—Косиро Узаки болган. Күрүне министриниң, национал камгалал эргелелиниң начальнигинин портфелин Кэйкити Масухара алган. Кабинеттиң Чиңгине секретарында Сусуму Никайдо томуйлаткан.

АЖЫЛДЫҢ БҮДҮРҮКЧҮЛҮҮН БЕДИДЕР

де бо чылдың 5 айларының продукция сайгарар талазы-биле планын түүйбу заводу 124,6 хуу күүсеткен болгаш эрткен чылдың ол үезинге бодаарга продукция бүдүрери 1,3 катап көвүдээн. Күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү 9,8 хуу өскен.

Ол ышкаш «Тыва даг-дүгү» комбинат 1971 чылда чаа техниканы бүдүрүлгеге ажыглаар талазы-биле 4 хемчегларны боттандырган. Аңаа 143,6 муң рубльдиг чарыгдалын үндүрген. Бо чылдың планын ёзугаар 186,8 муң рубль хемчээлдиг чаа техника талазы-биле 6 хемчегларны ап чорудары көрдүнген. Курлавырларны чөп ажыглаар дээш комбинаттың ап турар хемчегларының ачызында продукция сайгарарының беш айларының даалгалары 105,7 хуу күүсеттинген, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүү планга удур 2,6 хуу өскен болгаш эрткен чылдың ол үезинге бодаарга ол көргүзүг 8,9 хуу улгаткан.

Беш айлар иштинде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер талазы-биле эки көргүзүглерни Кызылдың эт комбинады (өзүлдези 10,3 хуу), Улут-Хемниң ыяш ажыл-агый чери (9,1 хуу), Кызыл-Мажалыктың түүйбу заводу (17,4 хуу) болгаш өске-даа бүдүрүлге черлери чедип алгылаан.

Бар турар курлавырларны тып, оларны бүдүрүлгеге киирери, ажылчыннар болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларның калбак киржилгезиби техниктиг хемчегларни ап чорудары, камналга дээш шудургу демисел, кол фондуларны четче ажыглаары — бедиткен планнарны болгаш социалистиг хүлээлгелерни күүседириниң кол негелделери болур. Бедиткен хүлээлгелер ажыл-херекке кижизидиг-чи чоруктуң ёзулуг үндезини болбушаан, ажылчыннарның болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларның күжүн мөөңнээринге улуг салдарлыг. Ынчалгаш бүдүрүлге черлери чылдың планын ботандырып турар үеде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдезин бедидеринче улуг кичээнгейин салыр ужурлуг. Республиканың бүдүрүлгелери күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдезин чыл бүрүде 8,4 хуудан эвээш эвес улгаттырарын чедип алыр болза, түгле ынчан тоску беш чылда айытқан улуг сорулгаларны күүседип болур бис.

А херек кырында үлетпүр черлери ол кол сорулганы күүседир талазы-биле кошкак хемчеглер ап турары дараазында чурагайлардан илдец. 1971 чылда күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдези 1970 чылдагы деңнелге бодаарга 7,7 хуу, (планда көрдүнгени 3,8 хуу), а ортумак ажыл төлевириниң өзүлдезин 3,5 хуу деп планнаан болза, херек кырында оон ажыг — 4,4 хуу болган. Шак ындыг планнаашкын бүдүрүлге коллективтериниң күжүн күш-ажылдың бедик бүдүрүкчүлүүн бедидеринче мөөңневейн турар дээрзин дортуби-биле чугаалаан болур бис. 1972 чылда база-ла күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдези 1,7 хууга, а ажыл төлевириниң өзүлдези 5,1 хууга планнаттынган. 1972 чылдың бирги кварталында күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдези эрткен чылдың ол үезинде чедип алдынган көргүзүглерден ыракта куду кылдыр планнаттынган. Оон ужурунда күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдези, план ёзугаар алырга, ортумак ажыл төлевириниң 6,2 хуу хожудан турар апарган.

Ол чорук министерстволарның, эргелелдериниң база бүдүрүлге черлериниң удуртукчуларының күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң болгаш ажыл төлевириниң талазы-биле көргүзүглерни планнаарынга харысаалга чогун көргүзүп турар.

Амыдырал ындыг «чымчак» планнарга эдиглерни киирип турар болгаш бо чылдың бирги кварталының түңнелдери-биле алырга (чартык чылдың база ыдыг) күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдези үлетпүр черлеринде 1,3 хуу, планнаанынга удур 11,3 хуу болганын онзалап демдеглевейн барып болбас.

Тываның электри четки бүдүрүлгезинде, эт комбинадында, балык заводунда, типографияда, Улут-Хем ыяш үлетпүр ажыл-агый черинде, республиканың Чонунуң амыдырал хандырылга министерствозунуң бүдүрүлге черлеринде күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдези эрткен чылдың бо үезинде чедип алдынган деңнелден база ажыл төлевириниң өзүлдезиниден куду болуп турар.

Республиканың хөй-хөй бүдүрүлге черлеринде ортумак ажыл төлевириниң өзүлдези күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң өзүлдезин ыракта ажып турар. Ол өзүлделерниң арызында улуг ылгал Ак-Довуракты үлетпүр бүдүрүлге комбинадында (9,6 хуу), Тываның электри четки бүдүрүлгезинде (31,7 хуу), эт комбинадында (4,7 хуу), ыяш ажыл-агый эргелелинде (17,8 хуу), Чонунуң амыдырал хандырылга министерствозунда (5,2 хуу) болуп турар.

Эрткен чылын чедип алган көргүзүглеринге бодаарга күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн Каа-Хемниң хөмүр-даш разрези 2,3 хуу, Тываның электри четки бүдүрүлгези 28,6 хуу, Кызылдың сайгарылга баазазы 0,8 хуу, алгы заводу 3,8 хуу, ыяш ажыл-агый эргелели 4,5 хуу, «Сельхозтехника» каттыжыышкыны 4,7 хуу, Чонунуң амыдырал хандырылга министерствозу 9,5 хуу куду кылдыр планнаан.

Бо чылдың 5 айларының иштинде 17 бүдүрүлге күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүнүң талазы-биле планнарын күүсетпээннер. Оон ужурундан ол бүдүрүлгелер 393,1 муң рубльдиг продукциязын чедир бербээннер. Кызылдың, Хову-Аксының хлеб заводтары, Кызылда дааранылга комбинады, Шагаан-Арыгда «Сельхозтехника» салбыры, Шагаан-Арыгның амыдырал хандырылга комбинады продукция бүдүрер планныг онаалгаларын күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн күүсетпээнинден чедип албааннар.

Бар турар курлавырларны чедир ажыглап, бүгү аргаларны, күженишкинни долу үндүрүп туруп чедип алыр кылдыр турган боттуг планнарны күүседиринче углаган ажылдар чамдык бүдүрүлге черлеринде куду деңнелдиин үстүнде айытқан фактылар илергейлеп турар-дыр. Оон-биле кады чамдык ажыл-агыйларда бүдүрүлге планнарын канчаар турганын үстүнде айыттывыс, ындыг «практикадан» уштунар херек. Чамдык партия, профэвилел, комсомол организациялары, удуртур ажылдакчылар болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылар бүдүрүлгеже ханылап кирбейн, организакчы болгаш экономиктиг ажылды куду деңнелге чорудуп, эртемниң болгаш техниканың депшилгелиг аргаларын ажыглавайн, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедидер талазы-биле өске-даа курлавырларны дилеп тыварынче бүгү күштү мөөңневейн турарлар. План күүселдези чогум-на оон-биле сырый холбаалыг болган турар ужурлуг.

Чаа техниканы, мурнакчы технологияны, курлавырларны долу ажыглаар, бүдүрүлгени механизастаар болгаш автоматчыдар талазы-биле чорудун турар хемчегларни, бүдүрүп турар продукцияны көвүдедир сорулга-биле алган социалистиг хүлээлгелерни боттандырар дээш демисел чер-черде ам-даа бир дески дээштиг эвес. Ынчангаш тоску беш чылда алдынган планныг онаалгаларны болгаш социалистиг хүлээлгелерни күүседир база ажыр күүседир дээш шудургу ажылдаары СЭКП Кызыл хооркомундан, райкомнардан, министерстволарының, эргелелдериниң болгаш бүдүрүлге черлериниң удуртукчуларындан, ажылчыннардан болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылардан негеттинип турар.

Б. ШИМИТ,
СЭКП Тыва обкомунуң үлетпүр болгаш транспорт килдизиниң эргелекчизиниң оралакчызы.

КҮШ-АЖЫЛЧЫ БЕЛЕК

Наадымга уткуштур

★**БАЙ-ТАЙГА** районнуң көдээ ажыл-ишчилери республика Наадымына күш-ажылчы чедишкиннерин сөңнээн. Ажыл-агыйлар күрүнеге малдан алыр продуктуларны садар талазы-биле чартык чылдың планныг онаалдаларын ажыр күүседип алганнар. Район күрүнеге эт садар планын 102, түттүүн—106, дүктүүн — 136 хуу күүсеткен.

Чартык чылдың түңнелинде ажыл-агыйларның арызындан эң дээре көргүзүглерни чедип алган «Кара-Хөл» колхозка партия райкомунуң болгаш райкүүскомнуң шилчиир Кызыл тугун тывыскан. Хойжу бригадаларның арызында социалистиг чарыштың тиилекчизи «Мурнакчы» колхозтуң коммунист Ооржак Өлзей-оолга удурткан бригадазы болган. Ол бригадада хойжу Салчак Тойбу чүс хойга онааштыр 120 хураганны алгаш, ол талазы-биле кымдавдаа мурнай берген.

★ **ӨВҮР.** Бо районнуң алган «Кара-Хөл» колхозка партия райкомунуң болгаш райкүүскомнуң шилчиир Кызыл тугун тывыскан. Хойжу бригадаларның арызында социалистиг чарыштың тиилекчизи «Мурнакчы» колхозтуң коммунист Ооржак Өлзей-оолга удурткан бригадазы болган. Ол бригадада хойжу Салчак Тойбу чүс хойга онааштыр 120 хураганны алгаш, ол талазы-биле кымдавдаа мурнай берген.

★ **ЭРЗИН.** Районнуң ажыл-ишчилери республика Наадымына уткуштур чартык чылда ажыл-агыйларында Наадымга бараалгаткан күш-ажылчы белектер база бар. Колхозтар болгаш «Торгалыг» совхоз мал ажылының продуктуларын күрүнеге садар талазы-биле чартык чылда чүткүлдүг ажылдап, эттиин—106, түттүүн—119,5 болгаш дүк дужаар планын 110 хуу күүсеткен алганнар.

К. АЛЕКСЕЕВ.

★ **ЭРЗИН.** Районнуң ажыл-ишчилери республика Наадымына уткуштур чартык чылда малдан алыр продуктуларны күрүнеге садар талазы-биле чедишкиннерин түңнеп, ужуражып турар. Колхозтар эрткен 6 айларның дургузунда бо талазы-биле багай эвес ажылдаан. Боттарынга бердинген 505 тонна эттэ дужаар планныг онаалдазын 511 кылдыр, дүктүү—84 тонна турда оон 32 тоннаны ажыр, 112 тонна түттүң орнунга 115 тоннаны ажыл-агыйлар саткан.

(Бистиң корр.).

Бистиң чуртувуста

РСФСР: ажылчынның тураскаалы

● ЛЕНИНГРАД. «Большевик» заводтуң механиктиг цегиниң бүгү ажылчыннары болгаш инженерлери 86 харлыг Дарья Петровна Стрижакованың уруглары бис дижирлер. Ооң кара чаңгыс оглу 30 чыл мурнунда маадырлыы-биле өлген. Ынчалза-даа солдаттың иезин кажан-даа чаңгыссырап көрбээн. Кажан ооң оглунуң өлгениниң дугайында чедээ келген хүн дайын мурнунда оглунуң токарь бооп ажылдап турганы цегиниң төлөлекчилери Дарья Петровнага барып чораанныр. Ынчан ону оожуктуруп, аргалаваан-даа. Олар түгле: «Бистер шуптузу сээн уруглариңар-дыр бис. Сени чер-ле түренгес бис...» деп, чугаалаанныр.

Ооң соонда эрткен үжен чыл дургузунда анаа-даа, байырлал-даа хүнинде маадырлыы-биле өлген солдаттың аваазынга ооң эш-өөрлери бо-ла чеде бээр чаңчылдыг. Аңгы-аңгы салгалдың токарьлары, фрезеровщиктери, технологтары солчуп-ла турар, ынчалза-даа кырганның төрүттүнген хүнүнде болгаш байырлалдарда-даа аңаа чечектерни эккеп түтсүп, белектерни сөңнеп турарлар. А профэвилел организациязы шаанда ооң оглунуң кирип турганы дангызынга кирип алган, бүгү-ле дузаламчыны база көргүзүп турар. Чоокта чаа олар шуптузу Дарья Петровнаның чаа квартира алганын база демдеглээннер.

МОЛДАВИЯ: көдээ районнуң планы

● НОВЫЕ АНЕНЫ. Партияның Новые Анены райкому чоокта чаа көдээ районнуң социал-экономиктиг хөгжүлдезиниң талазы-биле Молдавияда эң баштайгы планны бадылаан. Ону тускай турган чөвүлел болгаш МССР-ниң Эртемнер академиязының экономика институ чогаадып турган.

Ол район республиканың үлетпүр талазы-биле үш улуг төптериниң аразында тургустунган. Планда ол байдалды барымдаалап көргеш, беш чылдың төнчүзүнге чедир көдээ ажыл-агыйның ниити продукция бүдүрүп үндүрери ийи катап көвүдеирин айытқан. Виноград, кат-чимис, ногаа мал өстүрер ажыл талазы-биле хөй хемчегларни база көрүп турар. Беш чыл дургузунда барык чеди муң гектар черни суггарар системаны тудуп тургузар.

Планның авторлары районнуң үлетпүр талазы-биле хөгжүлдезинге холбаштыр аграр-үлетпүр комплекстерни тургузуп, көдээ ажыл-агый продуктуларының эге болбаазырадыышкынын кылыр колхозтар аразының бүдүрүлгелерин организастаарын көргеннер.

Районнуң социал болгаш культура амыдыралынга хамаарышкан тодаргай хемчеглерни планда база айтып турар.

ТАДЖИКИСТАН: чүнү-даа кылып билир

● ДУШАНБЕ. Душанбениң пөс-таавы комбинадында Узбекистанга бүдүрүп кылган пөс аргыыр машиналарның баштайгы бөлүү ажылдап эгелээн. Машина пөстү эгезинден тура шуут белен болгужеге чедир шупту ажылдарны кылыр аргалыг. Ынчангаш ол комбинатта ам мурнундагыы ышкаш пөс бүдүрериниң аңгы-аңгы салбырлары чок болган. Ооң ачызында он-он ажылчыннарны өске ажылче шилчидер аргалыг болган.

Тоску беш чылда Таджикистанның чиик үлетпүрүнүң продукциязы чэрби беш хуу улгадыр. Ооң тозан чедир хуузун чаа техниканың ачызында чедип алыр ужурлуг.

БЕЛОРУССИЯ: картофель быжа берген

● МИНСК. Белоруссияда картофель ажаап алыышкыны эгелээн. Ногаа-картофель совхозтарының трезиниң тускай ажыл-агыйлары ооң баштайгы чүс-чүс тонназын Минскиже чүдүрүп чоруткан. Ындыг совхозтар бир гектардан-на 140—160 центнерни ажаап ап турар.

Республиканың өске-даа улуг-улуг хоорайларының чоогунда турар ындыг тускай совхозтар бо чылын картофельди болгаш ногааларны эрткен чылдыындан дыка эрте ажаап ап эгелээн.

КАЗАХСТАН: аптеканың адрези—бойдус

● АЛМА-АТА. Заилий болгаш Джунгар Алатаузунуң девискээринде зверобой дээр үнүш чечектели берген. Ол үнелиг эм болур үнүштүң белеткели эгелээн. Чечек чыыкчылары түгле үш неделя иштинде ажылдаар ужурлуг. Ол ышкаш өске-даа эм шынарлыг үнүштерни база ажаап ап эгелээн.

Үнүш чыыкчылары база бир өске улуг бойдус аптеказы болур рудалыг Алтайның дагларынче аттанышканнар. Ында «Сынын кудуруу» дээр дыка эки эм шынарлыг үнүш оңза херектиг боон турар.

АЗЕРБАЙДЖАН: совхозтарның агаар таксизи

● ХАНЛАР. «Кызыл Самух» дээр хой ажылдыг совхозтуң төп суурунга АН-2 дээр самолёт эң-не баштай барып хонуткан. Ол болза көдээ черлерден республикада эң баштайгы агаар оруу болур. Ынчангаш эртери, чедери берге черниң ажыл-ишчилери эң чоок дээн Кировобад хоорайже идегелдиг транспортту алганнар.

Ол ажыл-агыйның бүдүрүлгезиниң болгаш ооң ажылчын суурунуң өскени-биле холбаштыр чаа агаар оруун ажыдар ужурлуг апарган.

Ол ышкаш Сеникендиниң кат-чимис ажылдыг совхозунуң ажыл-ишчилери база-ла агаар оруун ажыглап турар апарган. Кировобад-Эльдарның виноград совхозунче агаар оруун ажыдарының белеткели база кылып турар. (СЭТА).

лоолга улусчу революцияның 51 чылы

БУРУНГУ ЧУРТТУҢ АЛЫЫ НАЗЫНЫ

Чоокка чедир-ле мал амыдыралдыг чурт дижип турган МАР-ның үлетпүрү ниитилелдиң-ап турар бүгү продукциязының үштүң бир кезиин, а национал орудганың бештиң бир кезиин берип турар. Моолдуң индустриязы бо беш чылда 56 хуу өзер, одалга-энергетика үлетпүрүн хөгжүдери, чаа техниканы шиңгээдип алыры мурнады хөгжүүр апаар. Республикада эң улуг болуп турар Шарынголдуң хөмүр-даш карьеринге бүдүрүлге чорудуушкуннарын долузу-биле механизастаар болгаш автоматчыдар. Түгле «Налайха» дээр хөмүр-даш казар черни чаарты кылырга безин хөмүр-даш тывары 20 хуу өзер.

Сөөлгү чылдарда энергетика баазазы дыка калбарган. Чаа электри станцияларын туткан, ам ажылдап турар станцияларны чаарты кылып турар, чурттуң төп районнарын электри-биле хандырып турар чаңгыс аай энергосистеманы тургускан.

Минерал-чиг-эт курлавырларын калбаа-биле шинчилеп, даг-руда үлетпүрүн чедишкинниг хөгжүдүп турар. Ыяш ажылдап кылыр бүдүрүлгелерни тудуп, калбартып турар. Ол ышкаш заводтарның, фабрикаларның саны өзүп, көдээ ажыл-агый продуктулары бүдүрер, ажылдап кылыр черлерни тудуп турар.

Булган аймакта Эрдэнэтийин Обо дээр даг байлаа арыглаар комбинат чаа тудугларның аразында кол черни эзлеп турар. Ында чес, молибден рудазы хөй, ынчангаш чуртта эң улуг рудникти болгаш ол байлакты арыглаар фабриканы тудар. Улуг күштүг электри тогу дамчыдар шугумну, демир-орук шугумун болгаш автомобиль оруун кылып, оон-биле тудуштурар. 10 муң кижи чурттакчылыг ажылчын суурну аңаа тургузар.

Комбинатты МАР-ның болгаш ССРЭ-нин ниити күжү-биле тудар болгаш ажыглалга киирер. Бо дээрге, ЭДЧ кежигүннери чурттарның ажылдап кылганы социалистиг экономика интеграциязының Комплекстиг программазының боттаныышкынының тодаргай чижээ болур.

Моолдуң чөөн чүгүнде — Халхин-Холдуң алдар бүргээн ыдыктыг черинде (аңаа 1939 чылда моол болгаш совет дайынчылар япон эжелекчилерден МАР-ның хамаарышпас чоруун камгалап алган) улуг болуушкун бо хүннерде болуп турар. Совет тудугжулар болгаш моол аратар Халхин-Холда эң баштайгы күрүне ажыл-агыйын ында тургузуп турар. Специализастаттынган бо улуг ажыл-агыйга 50 муң баш мыйыстыг бода мал турар. Ооң бүдүрүлге күчүзү чылда 2600 тонна эки шынарлыг эт болгаш чүс-чүс тонна өске-даа продукция болур. Оон дараазында база-ла ындыг эзлээн каш ажыл-агыйларны тургузарын перспективада көрүп турар. Чурттуң мал-биле байлак черин шиңгээдип алыры ынчаар эгелээн.

Көдээ ажыл-агыйны интенсивтиг хөгжүдери эгелээн. Бо беш чылда ол адырга капитал салыышкынының хемчээли эрткен беш чылдыындан 45 хуу хөй болур. 1975 чылдың төнчүзүнде малдың баш санын 25 миллион чедирер, көдээ ажыл-агый продукциязы бүдүрерин 22—25 хуу өстүрер сорулганы салган.

Көдээ ажыл-агыйның, бирги эзлчегде мал ажылының материал-техниктиг баазазын быжыглаары бүгү улустуң херээ болу берген. Чер ажылы улуг чедишкинни чедип алган. МАР амгы үеде тараага бодунуң хереглелин боду хандырып турар болгаш харын-даа чамдык кезиин даштыкыже үндүр садып турар.

Социалистиг тургузуг чоннуң сагыш-сеткил сайзыралынга кызыгаар чок аргаларны ажыткан. МАР-ның 8 эртем-шинчилел институду, Эртемнер академиязы улус ажыл-агыйының, чугула айтырыгларын шиитпирлээринге улуг үлүүн киирип турар. Олар чамдык чугула айтырыгларны социалистиг өскедаа чурттарның эртемденнери-биле кады ажылдап кылып турар.

Моол улустуң культуразы болгаш уран чүүлү шапкыныбиле хөгжүп турар. Моол чогаалчыларның ажылдарын даштыкы чурттарда үндүрүп турар. МАР-ның чурукчуларының, композиторларының ажылдары улуг иептерээшкинни алган. Бо чылгы сезонда Улан-Баторнуң театрларынга Д. Лувсаншаравтың «Шивэ хиагт» деп национал операзы, С. Гончиксулманың «Ганхояг» деп баледи, А. Бородиниң «Игорь Князь» деп операзы, С. Прокофьевтиң «Золушка» деп баледи, өскедаа чогаалчыларның ажылдары үнүп турар.

Хожудаңгай чурттар хөгжүлдениң капиталистиг оруун оюп эрткеш, социализмче шилчип болурунуң дугайында В. И. Ленинниң өөредиин моолдуң хөгжүлдезинин дуржулгазы бадыткаан. Ол болза делегей ужур-дузалыг чүүл болур, оон аныяк чурттарга, бот догуннаашкынның оруунче кирген чурттарга салдары канчаар-даа аажок улуг. Моолдуң улустуң революстуг партиязының XVI съездизинин ажылынга киришкен даштыкы партияларның төлөлекчилери ол дугайын чугаалап турган.

МАР-ның тайбыңга ынакшылдыг даштыкы политиказы, ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунга оон чедишкиннери, социалистиг дем каттыштырылгазының күчүзү МАР-ның ат-алдарын делегей ареназынга көдүрген. МАР даштыкының 60 чуртубиле дипломаттыг харылзааны тудуп турар. КНО-нуң кежигүнү, Экономиктиг Дузалажылга Чөвүлелиниң болгаш делегейниң өске-даа организацияларының кежигүнү.

«Хөй өөнүктүг кижи — хову-биле дөмей делгем» болур деп моол үлегер чугаада айтып турар. Улусчу Моолдуң ёзулуг, шынчы өөнүктери база хөй. Оларның бирээзи — Совет Эвилели. Моол Арат Республика ССРЭ-биле кады ажылдажылгазын бодунуң даштыкы политиказының үндезини кылдыр көрүп турар.

«Бистиң Совет Эвилели-биле найыралывыс — бо дээрге, социалистиг интернационализмниң боттаныышкынындыр... Улусчу революцияның эгезинде тургустунган моолсовет найырал амыдыралдың бүгү талаларынга бистиң чедишкиннеривистиң үндезини болуп, МАР-ның социализмни тургузарын доозар оруктап дурген бурунгаарлаарынга чугула фактор болган» деп Моолдуң улустуң революстуг партиязының бирги секретары, МАР-ның Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Ю. Цеденбал партияның XVI съездизинге чугаалаан.

К. БОЛДОХОНОВ,
СЭТА-ның корреспондентизи.

УЛАН-БАТОР.

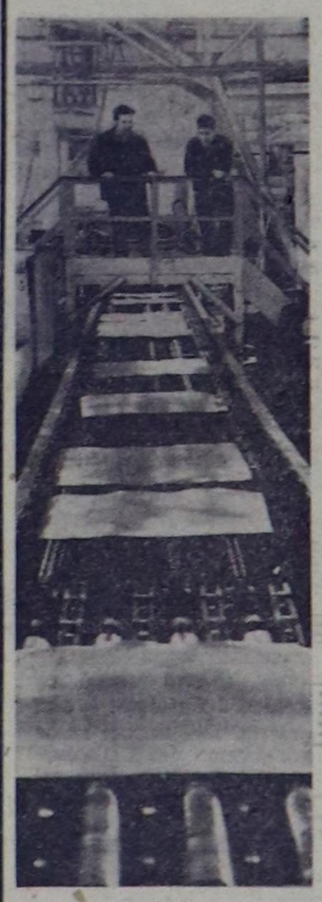

Көргүзүглер экижип турар

ЧЕЛЯБИНСК ОБЛАСТЬ. Ашинскиниң металлургия заводунда ССРЭ-ниң 50 чыл оюнга төлептиг ужуражыр дээш чарыш улам калбарган. Ашинчылар бүдүрүлге чедишкиннерин улгаттырып, продукцияның шынарын экижидип турар. Чоокта чаа күрүненің шынар демдээн чеди чүүл қылыларға: дадарып үрелбес эзилдиригден кылган чуга демирге, а ол ышкаш дадарбас шынарлыг қаңнарның алды маркаларынга тывыскан.

ЧУРУКТА: № 2 прокат цегинде чуга демирни кылып турары.

В. КЛИПИНИЦЕРНИҢ фотозу.

(СЭТА-ның фотохрониказы).

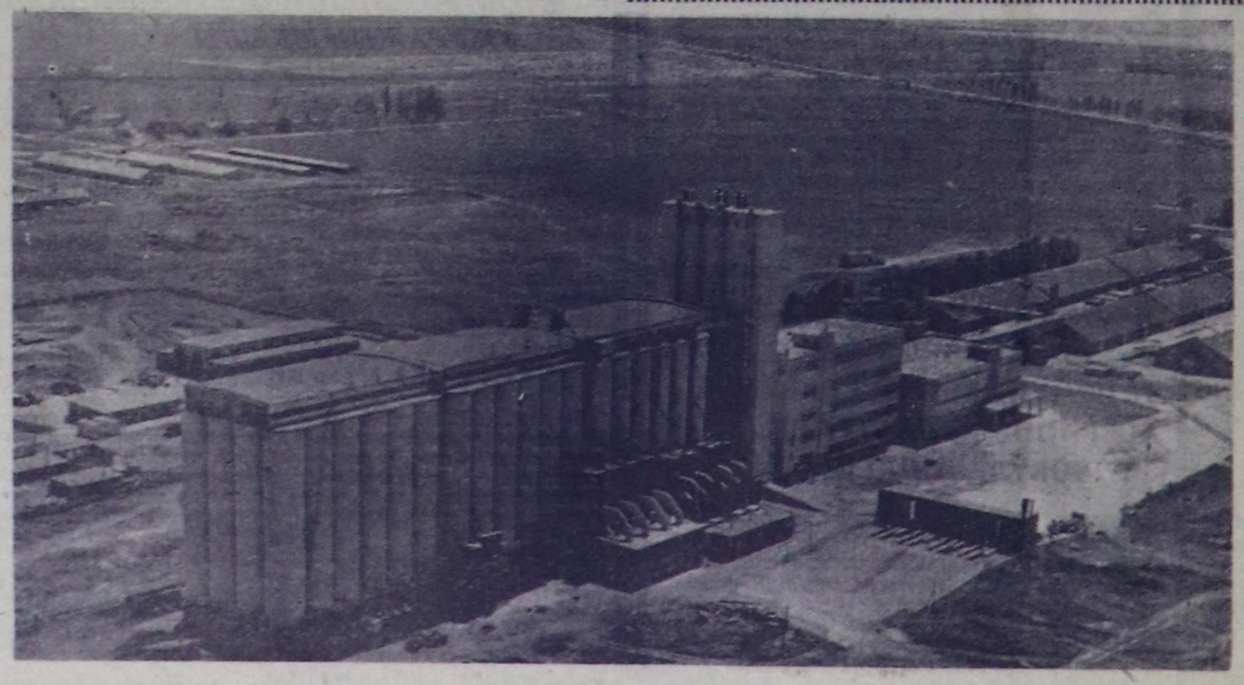

Краснодар крайның тараа хүлээп алыр черлери чаа дүжүттү хүлээп алырынга шуут белен.

ЧУРУКТА: Славян районнуң Протокта тараа хүлээп алыр чер. Крайның рисчилери маңаа чаа дүжүттү дүжаарлар.

Е. ШУЛЕПОВТУҢ фотозу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

САЛГАЛДАРНЫҢ РЕСПУБЛИКА СЛЁД

Аныяктарны коммунистиг идеяга, совет патриотизмге, ССРЭ улустарының найыралынга болгаш пролетаржы интернационализмге кижизидерин күштелдиреринче, күш-ажылчы болгаш хой-ниитичи идепкейни бедидеринче, оларның чогаадыкчы аргаларын сайзырадырынче, эртем-билигни чедип алырынче, эстетиктиг, культурлуг деңнелин улам бедидеринче партия, комсомол улуг кичээнгейни салып турар.

Революсчу, дайынчы болгаш күш-ажылчы алдарның черлеринче походтар үезинде комсомолчулар, аныяктар адаларның эрткен алдарлыг, маадырлыг оруктарының изи-биле эртип, олар ышкаш болурун чедип алыр дээш бодун дадыктырып, алдарлыг болуушкуннарның, ооң кижилериниң төөгүзүн илередип турары чаагай херек.

Барыын-Хемчиктиң аныяктарындан дайынчы алдарның походтарынга 8520 кижи киришкен. Чүрт шинчилелиниң, төөгүнүң 5 музейин болгаш 7 булунун школаларда тургускан. Ак-Довурактың ортумак школазының өреникчилери Эвилелдешкен 15 республикаларның школачылары, алдарлыг кижилери-биле чаалажып турар. — деп, ВЛКСМ-ниң Барыын-Хемчик райкомунуң слётка рапортундан алган чамдык демдеглелдер бо.

ССРЭ-ниң, Тыва АССР-ниң Дээди Советтериниң, чер-чер Советтериниң депутадынга 400 ажыг комсомолчулар соңгуткан. «Тыва тудуг» трестиң комсомолчулары болгаш аныяктары сес шактыг ажыл хүнүнде бүдүрер ажылдарны чеди шакта күүседир хүлээлгени алган. № 2 автотранспорт бүдүрүлгезинде комсомолчу-аныяктарның бригадазының чолаачы бүрүзү камнап алган кывар-чаар материалдары-биле Кызыл-Абакан аразынга бир рейсти кылыр. Чербиниң школачылары 20-30-40 чылдарның 28 пионерлерин илередип тыпкан. Хоорайның пионер организациязының төөгүзүн бижиири-биле «Сургакчы» деп операцияны чорудуп турар дээрзин Кызылдың комсомолчулары илеткеп турарын оларның рапортунда айыткан.

Республиканың комсомол организацияларының аныяктарны патриотчу чоруккa кижизидери-биле чорудуп турар ажылын слёдту-ажыдып турда, СЭКП Тыва обкомунуң бирги секретары С. К. Тока бедии-биле үнелээн.

Совет улустуң революсчу, дайынчы болгаш күш-ажылчы алдарының черлеринче комсомолчуларның болгаш аныяктарның ССР Эвилелиниң 50 чылынга тураскааткан походунуң тиилекчилериниң слёдунга Кызыл хоорайның, тос районнарның аныяктары киришкен.

...Найысылалдың үстүү талазында, Каа-Хемниң эриинде аянга организастаан түр лагеринге аныяктар майгыннарын тургускаш, поход байдалынче шилчээн. Слёттүң түгүн көдүрген шактан эгелээш, аңаа янзы-бүрү ужуражылгалар, спорттүн шеригжиткен хевириниң маргылдаалары, шериг техниказының көрүлдези, күш-ажылга киржилге дээш, өскедаа солун болуушкуннар болган. Чыылган аныяктар маңаа ГТО нормазын база дужаган.

Чер-черге эрткен походтарның тиилекчилери революцияның, дайынның, күш-ажылдың хоочуннары-биле чылыг ужуражышкынны эрттирген. Аңаа хоочун коммунист М. И. Пахомов үве чугаалаан.

— Аныяк салгалдың кижилери силер-биле ужуражыры меңээ улуг өөрүшкү-дүр. Бөгүнгү аныяктар хоочуннарның чаңчылын төлептиин-биле эдилеп, аңаа кижизиттингенин бодунуң күш-ажылчы, культурлуг өзүлдези-биле бадыткап турар. Силерге аскежин агаардан келбээн болгай, ону силерниң ада-иелериңер кадыг берге тулчуушкуннарга болгаш шудургу күш-ажылга чаалап алганын кажан-даа утпаңар...

Ада-чурттуң Улуг дайынынга маадырлыы-биле киришкен гвардейжи эки-турачы Н. И. Үгүнүпкен Тываның эки турачыларының дайынга эрткен өруун аныяктарга таныштыргаш, амгы үениң аныяктарының шериг-патриотчу кижизидилгезинге хоочун салгалдың кижилери-биле ужуражылгаларның улуг рольдуун айыткан.

— Аныяк салгалдың төлээлекчилери-биле ужурашкаш, аныяксый бердим, аныяк чораанымны сактып келдим — деп, чогаалчы Леонид Чадамба чугаалаан.— Аныяк кижини уран үүл, музыка каастаар. Аныяктарның уран-чечен үүлге ынаан чылдан чылче хөгжүп орар бот-тывынгыр уран үүлге хандыкшылы херечилеп турар—деп, ол айыткаш, слётка, улустарның найыралынга, аныяк салгалга тураскааткан шүлүктерин номчаан.

Ужуражылгага фронтучулар А. Адыгбай, С. Борчевкин олар киржип, адаларның маадырлыг оруун истеп, аңаа аныяктарның бердинген болурун чагаан.

Аныяктар походунуң тиилекчилери хоочуннарның чагыын улуу-биле хүлээп ап, ону кажан-даа утпазын дангыраглаан.

Слёттүң ийиги хүнүнде чыылганнар шеригзиткен эстафетага база күш-ажылга болгаш төрээн чуртту камгалаарынга белен деп чаа спортчу нормативти дужаарынга киришкен. Чыглып келген аныяктарның хүреш маргылдаазы база болуп эткен.

Кежээ найыралдың одаан кывыскаш, аныяк салгалдың төлээдекчилери уран-чечен мергежилин көргүзүп, ырлап, таңцылап, хөөмей-сыгыдын салып, кайгамчыктыг дыштанган.

...Эртенгиниң беш шак. Дувурээзиннің сигналы лагерьге чаңгыланып үнген. Слётка келгеннерниң отрядтары походчу хевин кеткеш, ховуже дайынчы маршты эгелээннер. Аңаа чедип турда, дүне барган бөлүк отрядтар «камгалакчылар» болуп алгаш, «халдааннарже» пулемёттар, автоматтар-биле боолап эгелээн. Чыыштың үшкү хүнү шак ынчаар шеригзиткен оюн-биле эгелээн.

Аныяктар ол марштан ээп келгеш, бичии када дыштангаш, күш-ажылчы эзлчегни Кызылдың үлетпүр бүдүрүлгелеринге эрттирген. Ыяш заводунга, сайгарылга баазазынга, үлетпүр бүдүрүлгезиниң комбинадынга ажыктыг ажылдарны кылып күүсеткен.

Дүшке чедир ажылдаан, слёттүң киржикчилери найысылалдың Ленин шолунге чыглып келгеш, Ильичиниң тураскаалынга чечектер салган. Чыскаалганнар хамааты дайынның чылдарында маадырлыг тулчуп чораан кызыл партизаннарга тураскаалдың баарынга чыглып, аңаа байыралдыг ёзулалды кылган.

Митингиге Кызылдың комсомол организациязының төлээзи тудуг материалдары белеткээр комбинаттың электриги, коммунистиг күш-ажылдың шалыпчызы комсомолчу Геннадий Клеин, Улуг-Хем районнуң аныяктарының мурнундан Рая Донгак олар слёттар аразында комсомол организацияларының алдарының черлеринче кылган походтарының түңнелин чугаалап, ол ажылдың аныяктарны кижизидеринге кайы хире салдарлыг болуп турарын демдеглээн.

Совет улустуң революсчу, дайынчы болгаш күш-ажылчы алдарының черлеринче комсомолчуларның болгаш аныяктарның походунуң республика слёдунга Кызыл хоорайның, районнарның комсомол организацияларының аныяктарны патриотчу ёзуга кижизидериниң талазы-биле кылган ажылын түңнээш, бо талазы-биле бирги черни алган Бии-Хем районнуң комсомол организациязынга ВЛКСМ обкомунуң болгаш облпрофчөвүлелиниң шилчиир Кызыл тугун тывыскан. Кызылдың комсомол организациязын хүндүлел бижик-биле шаңнаан. Үшкү черни Чөөн-Хемчик районнуң комсомол организациязы эзлээн.

Слёт үезинде болуп эткен маргылдааларга Кызылдың отряды бирги черни алган, тураскаалдыг кубокка четкен. Барыын-Хемчик, Улуг-Хем районнарның отрядтары ийиги, үшкү черге кирген.

О. ИРГИТ.

ЧУРУКТА: солагай талазында В. И. Ленин шолунге болган байырладыг ёзулал үезинде. Оң талазында — Кызыл партизаннарга тураскаалга чечек салып турары.

АНАА-ЛА „О
ЭВЕС

«Маадырлыг чорукту кылып кижиге ындыг байдалд... тург эрес-дидим кижини киж...дип а...

...МА...

— Районга аныяктар-биле «З... сюнну эрттирип тургаш, улуг п... гыс удаа эвес сагынган мен—де... комиссары Г. Е. Горбунов чугаа... комиссариады шеригжиткен ою... удаа эвес организастап эрттир... чээлиниң башкызынга удуртуп... рының киржилгези-биле Ада-... тың көзектеривистиң дайынчы... олчаан кылдыр өттүнүп, ботт... гүскеннер. Олар украин хоорай... лекчилерден тыва эки турачыла... гүскен эрес-маадырлыг чоруун бодап... адаларның дайынчы чаңчылдарын дөзеп... раглааннар.

Ындыг янзылыг шеригжиткен оюннар... ның өске-даа районнарында чоруп турар... болгаш солун кылдыр эрттирерге, оолдарның... ге сонуургалы улгадыр, Төрээн чуртунга ын... гар база оларның шыдамыккай, тывынгыр но... туп келир.

Шеригжиткен оюн — келир үениң солда... тыг херек. Ынчангаш ону организастап эр... гыызы-биле көөрү чугула. Кол-ла чүве — о... белеткеп алыры болур.

Оолдарның холдарынга «мергелер» туттур... атаакаладыр, «удурланыкчыны» истеп сүр... янзылыг чаңгыс талалаар чоруктан чайлаза... дыр чаңгыс аай эрттирерге, оолдарның хөөн... херээнге сонуургалын олар чидириптип болу... чин, Өвүр районнарның чамдык ортумак ш... ригжиткен оюннарның чавыс деңнелде эрт... ооң-биле тайылбырлаттынар.

Ынчангаш шериг кичээлдериниң башкылар... дыг черлерниң арга-дуржулгазын өөренип,... эки. Шеригниң эге өөредилгезин багай эвес... рудуп турар школалар бисте хөй.

Маңаа чижек кылдыр Кызылдың № 11 о... зын ап көрээли. Ында шериг кичээлин ку... лейтенант Е. Н. Бароненко эрттирип турар. ...үнериниң мурнунда оолдарның кайы хире б... нын ол ыяап-ла хынап алыр.

Улуг лейтенант Бароненко шеригжиткен... удур белеткелдиг болгаш хынамчалыг эрттир... дан өөреникчилер шеригжиткен оюннарны... кылдыр санавас апарган. Олар дайынчы кез... дирлери, хайгыылчылары, харылзаачылары... шаан, оптуг-кажар «удурланыычыны» чо... ажып тиилеп алырының аргаларын херек... шиңгээдип алырлар. Аңаа оолдарның эки-да... лалары илереп көстүп келир. Кичээл баш... сайгарылга — анализи-биле төнер. Шеригж... ынчалдыр ол школада өөредилгениң бир дээш... ган.

Бо чылдың март айда ВЛКСМ ТК-ның бюр... дин «Орлёнок» деп шериг-спортчу оюнун үст... өөреникчилери-биле эрттиреринiң дугайында... лээп алган. Ол оюн ам чер-черде чоруп тур... чылда барып төнер.

Мооң-биле холбаштыр ам шериг кичээлде... ларының мурнунда улуг сорулга туруп турар... оюнну бедик деңнелге организастап эрттирер... леткелди чорудары болур.

ВЛКСМ-ниң область, хоорай болгаш район... ринiң чанында «Орлёнок» деп шериг-спортч... тары тургустунуп турар. Ол оюнну белетк... эрттиреринге партия организациялары база д...

А тургустунуп турар штабтар болза, дайы... литиктиг белеткелдиг тергииннери — солдат... лар, курсантылар-биле ужуражылгаларны о... вет дайынчыларның амыдыралы-биле аныяк... ныштырар, шериг темазынга кинофестивальд... яктар-биле кижизидилге ажылынга дайынчы... эйлерин болгаш өрээлдерин ажыглаар ужурл...

Бо чорук шериг-патриоттуг кижизидилген... өөредилге черлеринге, аныяктар ортузунга... рип чорударынга дузалаар.

П. Г...

Тыва АССР-ниң шери...

ЭРТКЕН НЕДЕЛЯДА ДЕЛЕГЕЙ БОЛУУШКУННАРЫ

ПОЛИТИКТИГ УЛУГ БОЛУУШКУН

Кубаның Коммунистиг партиязының ТК-зының Бирги секретары болгаш Куба Республиканың Революстуг чазааның Премьер-Министри Фидель Кастро Рустуң Совет Эвилелинге албанның аян-чоруун кылып чораанының түңнелдерин делегейниң хой-ниитизин бедии-биле үнелеп турар. Хайгааракчыларның бодалдары-биле алырга, политиктиг ол улуг болуушкун болза Совет Эвилели, Куба болгаш социалистиг өске-даа чурттар социализмниң күштерин быжыглаары дээш, хосталга болгаш хамаарышпас чоруккa бүгү улустарның дээ эргелин дээш идепкейлиг демисежип, делегей хемчээлинге аңгы барымдаалаан идепкейлиг даштыкы политиканы чорудуп турарын чайынналчаа-биле көргүскен.

Аңгы-аңгы социал системаларлыг чурттарга хамаарыштыр Совет Эвилелиниң чорудуп турары тайбың кожа-хелбээ догуннаарының политиказы күрүнелер аразында өөрүлдээлиг айтыырларны шиитпирлээринге күш хереглээрин болдурбазын барымдаалап турары билдингир болгай. А чамдык буржуаз «теоретиктер» ону болза улустарның чепсээн холга туткаш агрессияны ойтур шаап, даштыкы дарлалдан адырлыр эргезин казып турары ол кылдыр тайылбырлаарын оралдажып турар.

Кастронуң Совет Эвилелинге чораанының бүгү чорудулгазы болгаш түңнелдери ындыг тайылбырларның кайы хире үндезин, барымдаа чогун бүзүрелдин-биле көргүзүп турар-дыр.

Совет Эвилелиниң политиказы принцип талазы-биле аңгы барымдаалаан мөзүлүг болуп турар дээрзин буржуаз парлалга хүлээп көөр ужурга таваржып турар. Барыын-герман «Кельнер Штадт-анцайгер» солуннуң бижээни болза:

«Делегейге дүш күүрлүг чорукту чавырылдырар талазы-биле чамдык чедиишкиннер турза-даа, Москва делегей байдалын шыны-биле көрүп, империализмниң мөзүзүнүң дугайында чазыг кылбай турардыр дээрзин Л. И. Брежневтиң Кремльге чугаазы херечилеп турар-дыр. Ол болза биеэки хевээр Вьетнамның хеөөн, арабтарны, база ол ышкаш бүгү диптериниң улустарының колониализмниң болгаш неоколониализмниң бүгү хевирлерингe, удур демиселин деткип турар».

Фидель Кастронуң аян-чоруун Латин Америка чурттарында, ылаңгыя Чилиде, Перуда болгаш Мексикада онза сонуургаан.

Ленин орденни Фидель Кастрога тыпсып турган ёзулалдың үезинде куба революцияның тиилелгези болгаш тайбың тургузуушкунга Кубаның чедиишкиннери марксизм-ленинизмниң идеяларының күштүүнүң болгаш пролетаржы интернационализмниң боттуунуң кайгамчыктыг бүзүредиишкини болуп турар-дыр дээр дугайында ооң чугаалааның чили солуннар онзалап бижип турар.

Москвага болган совет-куба чугаалажышкыннарның түңнелдери социалистиг чурттарның, коммунистиг болгаш ажылчын партияларның сыгырый каттыжышкының марксизм-ленинизмниң болгаш социалистиг интернационализмниң принциптеринге быжыглаарының хереэнге чугула салыышкын болган.

АРААТАНЗЫГ ЧОРУКТУ КАЛБАРТКАН

Америк генерал Лимэй 1965 чылда үүве чугаалаан, Вьетнамны даш век үезиниң деңнелинге чедир узуткааже ону бомбалаар деп мактаныр турган. Ынчаарда ону хой кижилер черлик болгаш хоозун үүве кылдыр бодап турган. Араатанзыг ол генералдың бужар идеяларын боттандырарынче ооң эдерикчилери ам кирипкеннер. Америк ужар үүл чижеглээр үүве чок араатанзыы-биле массалыг соғуушкуннарны ВДР-ниң тайбың хоорайларынга болгаш суурларынга таварыштырып турар. «Бомбалар болгаш снарядтар үүгле көвүрүглерни, складтарны эвес, харын база өөс фабрикаларын, хөмүр-даш шахталарын болгаш өске-даа бүдүрүлгелерни узуткап турар» деп, «Нью-Йорк таймс» солун бижээн.

Суг чалдарының болгаш плотиналарының амыдыралга чугула системазынга коргунчуг кыжаныг туруп келген. Улуг хоралыг үерлериниң кыжанын узуткап, ристи тарып өстүрериниге таарымчалыг байдалды тургузар дээш, тараачыннар оларны үүс-үүс чылдарда тудуп келген. Оларны үрээр чорук чонга өлүмүг айылды тургузар. Америк специалистериниң санаанындан алырга, оларны узуткаар чорук чурттуң 15 миллион кижи чурттап турар улуг районун суг алгаш баар.

Америк дайзынзырактарының ол араатанзыг чоруунга хамаарыштыр журналистер парлалга конференциязынга президент Р. Никсондан суг чалдарын болгаш плотиналарны бомбалап турар бе деп айтырарга (делегей парлалгазынга ындыг медээлериниң үнүп келгени-биле холбаштыр айтырыгны салган), ол дыңнадыглар ылавылалдыг эвес-тир деп ол харыылаан. Ынчаарга суг чалдарынга болгаш плотиналарынга дүшкүлээн бомбаларның истерин тырткылап каан фото-чуруктар делегей парлалгазында кайын тыптын келген дээрзин ол тайылбырлаваан.

Вашингтонның берген аазаашкыннары-биле кылып турар үүлдериниң кайы хире каржып турарын өске-даа хой фактылар чугаалап турар. Америк шериглерни Мурнуу Вьетнамдан үндүрер дээр дугайында калбаа-биле чарлааны Индий-Кыдатта америк агрессияның кызырлып турары ол эвес болуп турар. Вьетнамдан ай санында-ла 10 муң америк солдаттарны үндүрүп турза-даа, Мурнуу-Чөөн Азияның оон өске районнарында ол шериглер улам көвүдеп турар. Вьетнам-биле кожа турар черлерде турар америк шериглериниң саны 55 муң кижи турганындан сөөлгү үеде 115 муң кижи четкен. «В-52» бомбардировщиктериниң саны 45-тен 200 четкен, а оон өске хевириниң бомбардировщиктери 560-дан 1000 четкен, олар шуптузу Вьетнамны бомбалап турарлар.

Индий-Кыдатта араатанзыг чорукту улам калбартып турары агрессорнуң бодап турары дайын талазы-биле тиилелгени ол аңаа бербес. Ол араатанзыг үүлгедигден АКШ-та чүгле чаңгыс үнер арга бар. Ол болза политика талазы-биле чөптүг таарыштырып шиитпирлээр чорукту чедип алыр сорулга-биле боттуг чугаалажыышкыннарны кылырының оруу-дур.

ЭКИ ЭГЕЛЭЭШКИН

Тайбыңның эрге-ажылын үнелеп турар бүгү кижилер дээди деңнелге болгаш индий-пакистан чугаалажышкыннарның түңнелдерин бедик үнелеп турар. Индияның премьер-министри Индира Гандиниң болгаш Пакистанның Президентизи З. А. Бхуттонуң ужурашканы индий хоорай Симлага Мурнуу Азияның ол районунга быжыг тайбыңны тургузарының талазы-биле эки эгелээшкин салдынган.

Ол хоорайга дугуржулгага ат салдынган чорук Индияның болгаш Пакистанның аразынга хой чылдарда турган өжээннешкек байдалды чамдык тала-биле кызыгаарлап турар. Боттарының тускай хамаарышпас догуннаашкынының дургузында ол ийи чурт дөрт катап чепсектиг үскүлежиишкиннерге таварышканын маңаа айтыр херек. Ол үскүлежиишкиннің сөөлгүзү чартык чыл бурунгаар болган болгай...

Индияның болгаш Пакистанның улустарының ёзулуг оңнүктери болза ийи чуртту чарылдырып турар парын айтырыгларны шиитпирлээринче боттуг базым Симлага кылдынганына сеткилинден өөрүп турарлар. Индияның болгаш Пакистанның чазактары чөрүлдээ үскүлежиишкиннерни соксадып, боттарының аразынга найыралдыг болгаш таарымчалыг харылзааларны хандырарын шиитпирлээннер деп, Симлага ат салган дугуржулгага демдеглээн. Боттарының күштерин болгаш курлавырларын боттарының улустарының чаагай чоруун улам бедидериниң соругазынга бээри-биле Мурнуу Азияның ол районунга үр үениң тайбыңын тургузарын боттарының эчис сорулгазы кылдыр ийи чурт салган. Бүгү-ле чөрүлдээлиг айтырыгларны тайбың арга-биле шиитпирлээрин, күш хереглээриниден ойталаарын, ийи чурттуң кызыгаарларында щериглерин кайызының-даа аткаар тырттарын дуржулгада көргеп.

Индия биле Пакистанның аразынга таарымчалыг харылзааларны тургузарынга моондактаарын оралдажыр күштер делегейде база бары билдингир. Ынчангаш Симлага чедип алдынган эки дугуржулга болза ону амыдыралга боттандырар талазы-биле улам ыңайгы боттуг базымнар-биле бадыткаттынган турары кончуг чугула. Индияның болгаш Пакистанның күрүне ажылдакчыларының медегелдериниден болгаш калбак хой-ниитизиниң хөөнүвдеп ап көөрге, Симлага салдынган улуг аргаларны амыдыралга боттандырар талазы-биле ийи Чурт долу шиитпирлиг болуп турар.

Г. ШИШКИН.

(СЭТА).